

НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ

тел.: (057) 707-53-85; e-mail: kharkiv.nsku@ukr.net

“__” січень 2017 р.

ЗВІТ

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ

ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ

за 2012–2016 рр.

Основні напрямки роботи обласної організації традиційні: науковий та просвітницький. За звітні роки продовжувалось і міцніло співробітництво з *органами місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування*. За звітний період члени спілки брали участь у роботі:

- топонімічної комісії при Харківському міськвиконкомі;
- комісії при Харківському міськвиконкомі з присудження творчих премій;
- комісії при Харківському міськвиконкомі з присудження звання «Почесний громадянин міста Харкова»;
- гуманітарної ради при Харківській обласній раді;
- обласної ради з питань охорони культурно-історичної спадщини;
- обласної ради з питань розвитку туризму;
- науково-методичної ради Державного архіву Харківської області та ін.

Особливо велике значення мала діяльність членів Спілки з виконання Закону, який отримав назву «Про декомунізацію». В межах його виконання,

сотні вулиць, площ та інших топонімічних об'єктів отримали нові назви. Серед них, у Харкові з'явилася вулиця імені академіка П. Т. Тронька. На карті міста та області з'явилися імена видатних краєзнавців: Б. Шрамка, М. Устинової, Д. Міллера та ін.

Традиційно члени обласної організації НСКУ брали активну участь у організації і проведенні наукових конференцій та краєзнавчих читань: Слобожанських, Луньовських, Каразінських, Сумцовських, Багаліївських, Бекетовських, Короленківських та ін., які проходять щорічно на базі харківських музеїв, архівів, вишів, бібліотек.

Особливий підйом у краєзнавців Харківщини викликали святкування ювілеїв Т. Г. Шевченка (2014 р.), П. Т. Тронька (2015 р.), інших визначних особистостей.

Слід відзначити найстарішу в Україні конференцію молодих вчених-краєзнавців, яка проводиться в ХНУ імені В. Н. Каразіна (9 грудня 2016 р. була проведена 34-та така конференція). У конференції взяли участь молоді дослідники з більше ніж тридцяти наукових, освітніх, просвітницьких закладів України, Польщі та Білорусі. Конференція була присвячена 50-річчю Українського товариства охорони пам'яток історії і культури. З 2015 р. матеріали краєзнавчої конференції стали публікуватися в електронному вигляді. Такі ж за складом учасників конференції проходили у Харківському національному педагогічному університеті (ХНПУ) ім. Г. С. Сковороди, Харківській державній академії культури (ХДАК) та інших навчальних закладах.

За минулі роки в Харкові та області з'явилися нові потужні осередки краєзнавства. Так, у ХНПУ ім. Г. С. Сковороди існує краєзнавчий центр (науковий керівник — доц. М. П. Маслов), який щорічно проводить наукову конференцію «Краєзнавство і учитель». У Харківському національному медичному університеті активно діє Центр медичного краєзнавства під науковим керівництвом проф. І. Ю. Робака (директор Центру —

доц. Г. Л. Демочко). В області, у Зміївському районі, було створено Зміївське наукове краєзнавче товариство (керівник — Ю. О. Коловрат-Бутенко). Продовжують свою діяльність осередки краєзнавців при Харківській музично-театральній бібліотеці імені К. С. Станіславського, Харківському домі художників, Домі учених та ін.

Як і раніше, активну участь краєзнавці беруть у роботі музеїв (державних та приватних), поповнюють їх експозиції новими матеріалами, виступають з лекціями та доповідями. У 2012–2016 рр. члени Спілки брали участь у створенні таких музеїв, як Картинна галерея ім. Г. І. Семирадського при Харківському класичному університеті, Музею місцевого самоуправління при Харківській облдержадміністрації, нової експозиції Музею археології ХНУ імені В. Н. Каразіна, у підготовчих роботах по створенню музею Чорнобильської катастрофи у Харкові, Музею слобідського козацтва та ін. Центр краєзнавства ім. П. Т. Тронька, разом з Департаментом туризму облдержадміністрації, бере участь у розробці туристичних брендів Харківщини. Співробітники Центру продовжили роботи по створенню довідника «Харківський некрополь». Великим досягненням вважаємо видання у 2015 р. фундаментального видання «Харківщина: енциклопедичний словник». У цій кропіткій праці об'ємом 72 друкованих аркушів, брали участь понад 30 краєзнавців. Крім того, довідник містить в собі біографічні довідки про видатних краєзнавців (Д. І. Багалія, М. Ф. Сумцова, П. Т. Тронька та ін.).

Краєзнавці також беруть участь у різноманітних історичних реконструкціях, що проводяться осередками, які діють при музеях, вишах та середніх навчальних закладах, та ін. Наприклад, фестиваль історичної реконструкції «Ігорів полк», що відбувається щороку на Донецькому городищі під Харковом (серед організаторів Д. М. Бадаєв та ін.). Серед головних напрямів діяльності — участь у археологічних, етнографічних та фольклорних експедиціях (серед найбільш активних учасників —

В. М. Осадча, М. М. Красиков, А. А. Сагаровський та ін.). Активно розвивається церковне краєзнавство (о. Володимир (Швець) та ін.).

Вважаємо, що помітним явищем загальноукраїнського краєзнавчого руху є діяльність клубу «Краєзнавець» при ХДНБ імені В. Г. Короленка. Тільки у 2016 р. проведено 13 засідань клубу «Краєзнавець», що працює в Харківській державній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка. Найцікавішими темами краєзнавчих читань стали «Владислав Едмундович Держинський — видатний невропатолог, професор Харківського університету», «Коцарство у Харкові», «Харківський колегіум: До 290-річчя заснування», «Володимир Петрович Воробйов — видатний вітчизняний анатом: До 140-річчя від дня народження», «Мойсей Борисович Фабрикант — харківський «професор Преображенський», «Харківський художньо-промисловий музей: До 130-річчя заснування», «Володимир Андрійович Комаренко і музична культура Харкова ХХ ст.», «По праву моральної спадкоємності»: Харківська губерньська публічна — Харківська громадська — Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка» тощо. Доповідачі цікаво подавали свої повідомлення з використанням мультимедійних презентацій, фотографій.

Тільки протягом останнього року члени клубу здійснили три екскурсії — до Музею Холокосту, меморіального музею-квартири сім'ї Гризодубових, Харківського художнього музею.

У 2016 році укладено біобібліографічний посібник «Тетяна Миколаївна Безрукова – педагог і краєзнавець» у серії «Краєзнавці Слобожанщини». Нині триває процес редагування та пошук можливостей його видання. В процесі укладання покажчика було оцифровано понад 30 статей Т. М. Безрукової, які вже розміщені в мережі Інтернет та відображені в електронному каталозі і веб-ресурсі «Краєзнавство» ХДНБ ім. В. Г. Короленка.

У минулому році запрацювала нова версія сторінки клубу «Краєзнавець» (веб-ресурс «Краєзнавство» на сайті ХДНБ ім. В. Г. Короленка,

<http://kray.korolenko.kharkov.com>). Вона вмістила усі матеріали попередньої версії і нині складається з таких розділів: «Новини та події», «Програма краєзнавчих читань», «Клуб у цифрах і фактах», «Особистості», «Фотогалерея». Протягом року для розділу «Особистості» підготовлено біобібліографічну інформацію про 9 членів клубу 1970–1980-х рр. і персональну сторінку голови клубу, професора Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Почесного громадянина міста Харкова С. М. Куделка.

З метою популяризації клубу та творчих напрацювань краєзнавців підготовлено віртуальний фотоальбом «Подорожуючи Харківщиною», який склали фотографії, зроблені членом клубу Лілією Павлівною Герасименко під час прогулянок Харковом та областю. На них старі хати, криниці, тини, традиційна слобожанська природа — зворушливі, багатьом знайомі з дитинства пейзажі. Оперативно подавалася на сайті інформація про новини та події в житті клубу — краєзнавчі читання, екскурсії, поїздки, участь у наукових конференціях тощо.

У 2016 р. почав роботу також сайт першого в Україні Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька ХНУ імені В. Н. Каразіна (tronkocentr.karazin.ua).

Багато уваги приділялося роботі зі школярами. У школі № 3 м. Харкова за методичною допомогою членів обласної організації проходить фестиваль «Весняні співи», присвячений перебуванню Лесі Українки у Харкові. Велика пошукова робота проводиться в ЗОШ № 41 м. Харкова, розташованій в одному із старовинних районів міста — «Основі» і в якій ведеться літопис першої основ'янської школи. Кожного літа на базі Харківської гімназії № 178 «Освіта» м. Харкова діє школа юного краєзнавця.

Продовжується робота по створенню харківського тому «Зводу пам'яток України» (С. М. Куделко, О. І. Вовк, О. Г. Павлова та ін.).

На базі Харківського відділення НСКУ проводились круглі столи, конференції краєзнавців. У засобах масової інформації опубліковано сотні статей і повідомлень, відбулися виступи членів Спілки на радіо та телебаченні.

Значні здобутки і у наукового краєзнавства. Були захищені кандидатські дисертації О. І. Вовк, Ю. В. Фесенко, О. С. Коврижних та ін.

Протягом 2015 р. за результатами краєзнавчих досліджень видані книги з історії краю (список додається). Краєзнавці області взяли участь у створенні першого в історії України підручника «Краєзнавство».

Активні краєзнавці були відзначені різноманітними нагородами.

Представники Харківського відділення НСК України брали участь майже у всіх заходах Правління спілки (пленуми, наукові експедиції тощо).

Харків і Харківщина є колискою потужного краєзнавчого руху, який завжди був пов'язаний з хвилями українського національного відродження (кінець XVIII – початок XIX ст., кінець XIX – початок XX ст., «золотий вік» вітчизняного краєзнавства 20-х – початку 30-х рр. XX ст. і, на кінець, сучасний етап краєзнавчого руху. Серед історичних постатей, які зробили вагомий внесок в українське краєзнавство, такі непересічні особистості, як І. І. Срезневський, Д. І. Багалій, М. Ф. Сумцов, М. І. Яворський, Д. І. Яворницький та багато інших, чиє життя було пов'язане зі Слобідською Україною.

Таким чином, закладені нашими попередниками традиції існують і продовжують розвиватися у наш час.

**Голова Харківського відділення
НСКУ**

С. М. Куделко

Янкул О. М.
707-53-85